

Občanský průkaz, prosím

12.5.2026 - Lucie Korbeliusová | DTest

Mnohdy stačí jen ověřit věk nebo letným pohledem zkontrolovat totožnost. Přesto se lidé stále setkávají s požadavky na odevzdání občanského průkazu jako zástavy nebo na jeho kopírování. Takový postup ale není vždy v souladu se zákonem a může představovat zbytečné riziko zneužití osobních údajů. Kdy tedy musí člověk občanský průkaz skutečně předložit, kdo jej může požadovat a jaká pravidla při kontrole dokladů platí?

Předložte doklady!

Občanský průkaz tradičně slouží k prokázání totožnosti. Jde o veřejnou listinu obsahující řadu osobních údajů, jejichž zneužití může mít pro spotřebitele nepříjemné následky. Není proto překvapivé, že zákon přesně vymezuje, kdo a za jakých okolností může jeho předložení požadovat.

Typicky jde o policejní kontroly nebo jednání s úřady. V takových případech jsou příslušné orgány oprávněny vyžadovat prokázání totožnosti přímo ze zákona a občanský průkaz je třeba předložit. Obdobné oprávnění mají i některé další subjekty, které musí totožnost klientů ověřovat z důvodu prevence praní špinavých peněz. Jde například o banky, notáře nebo v určitých případech také advokáty.

„U řady těchto subjektů, které akceptují prokázání totožnosti prostřednictvím aplikace eDoklady, postačuje prokázání prostřednictvím elektronické aplikace bez nutnosti předložení kartičky,“ doplňuje Eduarda Hekšová, ředitelka spotřebitelské organizace dTest.

Ověření věku při nákupu

S kontrolou občanského průkazu se lidé běžně setkávají také při nákupu alkoholu, tabákových nebo nikotinových výrobků. Prodávající totiž nesmí takové zboží prodat osobě mladší 18 let, a pokud má o věku zákazníka pochybnosti, musí jej ověřit.

V praxi proto obsluha zpravidla pouze pohledem zkontroluje datum narození. Nejde tedy o zjišťování dalších údajů ani o jejich evidenci. *„Protože cílem je pouze ověřit dosažení požadovaného věku, měl by zpravidla postačovat jakýkoli důvěryhodný doklad obsahující fotografii a datum narození, nikoli nutně pouze občanský průkaz,“* vysvětluje Eduarda Hekšová.

Bez prokázání není ubytování

Předložení dokladu bývá běžně vyžadováno také při ubytování v hotelu nebo penzionu. Ani zde nejde pouze o interní pravidla provozovatele. Ubytovatelům ukládá zákon povinnost vést evidenční knihu hostů a zapisovat do ní identifikační údaje ubytovaných osob.

Podle zákona o místních poplatcích se zapisuje například jméno, datum narození nebo číslo a druh dokladu totožnosti. U cizinců vyplývají další evidenční povinnosti také ze zákona o pobytu cizinců. Právě z tohoto důvodu může recepce při check-inu požadovat předložení občanského průkazu nebo cestovního dokladu.

Co když průkaz předložit nechcete?

Zatímco při kontrole policií máte zákonnou povinnost prokázat svou totožnost, v případě kontroly ze strany soukromého subjektu (například obsluhy v obchodě nebo recepční v hotelu) záleží na vašem rozhodnutí, zda požadované údaje poskytnete. Pokud doklad předložíte, bude vám zpravidla umožněn nákup věkově omezeného zboží nebo poskytnuto ubytování. *„Jestliže však totožnost či věk prokázat odmítnete, soukromý subjekt vám může prodej nebo poskytnutí služby odepřít,”* dodává Eduarda Hekšová.

„Jen si to tu okopíruju“

To, že některé subjekty mohou občanský průkaz vyžadovat, ještě neznamená, že s ním mohou nakládat libovolně. Je totiž rozdíl mezi pouhým předložením dokladu a jeho zadržením, kopírováním nebo jinou archivací.

Při běžné kontrole věku navíc obsluha zpravidla pouze nahlédne do dokladu. To ještě neznamená, že jej může fotografovat nebo pořizovat jeho kopii.

Pokud je kopie občanského průkazu pořizována, musí pro to existovat zákonný důvod nebo platný souhlas. Získané údaje pak mohou být použity pouze k účelu, pro který byly poskytnuty. Jestliže byly údaje obsažené v občanském průkazu nebo jiném dokladu zachyceny prostřednictvím kopie nebo zápisu, dodržování pravidel ochrany údajů kontroluje Úřad pro ochranu osobních údajů.

Půjčení vybavy výměnou za občanku

Přestože se s tím dnes setkáváme méně často než dříve, stále se objevují případy, kdy některé provozovny (třeba fitness centra) vyžadují odevzdání občanského průkazu jako „zástavy“ – například pokud si chcete půjčit určité vybavení a nemáte u sebe drobné na poskytnutí zálohy.

Takový postup je však problematický. Držitel občanského průkazu má totiž povinnost chránit jej před ztrátou, odcizením, poškozením nebo zneužitím. Zákon navíc výslovně stanoví zákaz přijímat občanský průkaz do zástavy. Pokud tedy provozovatel požaduje ponechání občanského průkazu jako určité jistoty, jedná v rozporu se zákonem.

Kontakt pro média:

Lucie Korbéliusová, media@dtest.cz, tel.: +420 604 556 874

dTest, o.p.s. je největší českou spotřebitelskou organizací, která v ČR působí již od roku 1992. Je vydavatelem spotřebitelského časopisu dTest, na jehož stránkách jsou publikovány výsledky nezávislých a objektivních testů produktů, varování před nebezpečnými a zdravotně závadnými výrobky, informace o spotřebitelských právech a rady, jak tato práva účinně uplatňovat. dTest je součástí mezinárodní organizace International Consumer Research and Testing (ICRT) a evropské spotřebitelské organizace BEUC.

Poradenská linka časopisu dTest – 299 149 009 – je v provozu každý pracovní den od 9 do 17 hodin a spotřebitelé na ní mohou konzultovat s právními poradci dTestu nejrůznější spotřebitelské problémy, a to za cenu běžného tarifu volání. Od spuštění v roce 2010 této možnosti využily již statisíce spotřebitelů a poradenská linka časopisu dTest se tak stala první a nejvyhledávanější cestou k řešení

potíží, se kterými se zákazníci na trhu setkávají.

<https://www.dtest.cz/clanek-12283/dtest-obcansky-prukaz-prosim>